

Taal - jonge kind (fase 1)

Mondelinge taalvaardigheid

Woordenschat en woordgebruik

- uitbreiden van de receptieve woordenschat
- uitbreiden van de productieve woordenschat
- woorden gebruiken voor concrete zaken en voor schoolse omgang
- verschillende en nieuwe woorden gebruiken (betekenisuitbreiding, semantiek)
- (nieuwe) woorden vormen (morfologie)

Spreken (vloeiend en verstaanbaar)

- vertellen (een monoloog houden) voor vertrouwd publiek:
 - uitleg geven, bijv. bij een tekening
 - een verhaal vertellen of navertellen
 - vertellen over een gebeurtenis of ervaring
- klanken vormen (fonologie)
- zinnen vormen (syntaxis)
- gebruiken van eenvoudige signaalwoorden (bijv. en toen, daarom) voor samenhang in een verhaal
- herkennen van en afstemmen op het spreekdoel (met hulp)
- herkennen van en afstemmen op het publiek (met hulp)
- gebruiken van non-verbale ondersteuning
- (nieuwe) woorden kiezen en gebruiken
- vloeiend en verstaanbaar praten met ondersteuning (pauzes, aarzelingen en herformuleringen mogen voorkomen)

Luisteren

- luisteren (zowel klassikaal als in kleine groepen of individueel):
 - naar instructies, en deze uitvoeren (bijv. bij activiteiten)
 - naar een verhaal (bijv. een prentenboek)
 - naar gesproken tekst (bijv. belevissen van anderen, of via tv, radio of internet)
- ontdekken van verschillende tekstsoorten (bijv. prentenboek, instructie)
- ontwikkelen van verhaalbegrip
- kennismaken met de relatie tussen tekst en beeld
- precies luisteren en stellen van begripsvragen
- interpreteren van wat wordt verteld (relateren aan eigen kennis en ervaring; betekenis afleiden uit intonatie en stemgebruik)
- evalueren van wat wordt verteld (bijv. Wat vind je ervan?)
- samenvatten van wat wordt verteld (bijv. Wat was de belangrijkste gebeurtenis in het verhaal?)

Gesprekken voeren

- deelnemen aan geplande en ongeplande gesprekken:
 - voor discussie en overleg (bijv. over spel, ervaringen, activiteiten)
 - om informatie uit te wisselen (bijv. over gebeurtenissen, n.a.v. prentenboeken, of om elkaar te helpen)
- kennismaken met gespreksregels (bijv. luistergedrag, beurtwisseling) en gespreksrollen
- vasthouden van het gespreksonderwerp
- ervaren van verschillende gespreksdoelen
- bewust worden van verschillen tussen gesprekspartners en van omgangstaal
- (nieuwe) woorden kiezen en gebruiken
- vloeiend en verstaanbaar praten met ondersteuning (pauzes, aarzelingen en herformuleringen mogen voorkomen)
- reageren op ... (mening geven), vragen stellen en beantwoorden

Ontluikende en beginnende geletterdheid

Leesplezier

- ontwikkelen van leesplezier vanuit een rijke leesomgeving
- plezier tonen in voorlezen en boeken (leesbeleving)
- meeleven met personages in een op de leeftijd afgestemd boek
- uiten van gevoelens/mening over een voorgelezen verhaal of rijmpje
- zich inleven in alledaagse onderwerpen (aansluiten bij de leefwereld en bij onderwerpen die verder afstaan van het kind)

Oriëntatie op verhaal en tekst

- ontwikkelen van kennis over de functies van lezen
- kennismaken met zakelijke teksten:
 - informatieve teksten
 - instructies (bijv. recept, bouwtekening)
 - betogende teksten (bijv. reclame)
- kennismaken met fictionele teksten:
 - verhalen (bijv. zoals hier-en-nuverhalen, sprookjes en dierenverhalen)
 - poëzie (rijmpjes, versjes en liedjes)
- kennis ontwikkelen over de opbouw van een verhaal of tekst (m.b.v. leesstrategieën)
- ontdekken van de structuur van taal (tekst, zin, woord)
- begrijpen waaruit een verhaal of tekst bestaat (bijv. boek, brief, gedicht)
- begrijpen en interpreteren van verhalen en teksten
- naspelen of navertellen van een voorgelezen verhaal (met of zonder illustraties)

Oriëntatie op geschreven taal

- ontwikkelen van kennis over de functies van schrijven
- benoemen van het verschil tussen gesproken en geschreven taal
- ontdekken van het verschil tussen 'schrijven' en 'lezen'
- spelen met lettertekens (benoemen en schrijven)
- schrijven met eigen grafische middelen (tekeningen, picto's, krabbels, symbolen)
- schrijven van woorden met grote eenheden (bijv. eigen naam, logo's en merknamen)
- achterhalen van de betekenis van geschreven taal

Fonemisch bewustzijn en alfabetisch principe

- spelen met klanken en symbolen, woorden verklanken
- ontdekken van het alfabetisch principe (in een speelse context)
- deelnemen aan woord- en klankspelletjes
- ontdekken dat letters met klanken corresponderen
- herkennen en gebruiken van rijmwoorden

Taalbeschouwing/ Metalinguïstische vaardigheden

Praten over taal

- voeren van gesprekjes over taal en taalgebruik

Nadenken over taal

- reflecteren op taal
- verbeteren van taalgebruik

Schrijven

Aanvankelijk schrijven

- schrijven over concrete en herkenbare dingen op basis van de ontwikkeling en interesses van de leerling (bijv. verhaaltje, gedichtje, briefje, kaartje, bedankje, berichtje)
- praten over wat de leerling heeft opgeschreven (over de vraag wat de leerling heeft bedoeld en de vraag waarom de lezer bepaalde dingen wel/niet kan begrijpen)
- ervaren dat geschreven taal communicatieve doelen heeft
- onder woorden brengen van gedachten, gevoelens en meningen (mondeling of schriftelijk)
- ervaren dat verschillende lezers (leraar, medeleerlingen, ouders) verschillend reageren op andermans en hun eigen teksten
- dicteren van teksten waarbij de leraar ondersteunt bij het formuleren (bijv. door vragen te stellen, of woorden te noemen/introduceren)

